

Mielikuvitusmatkalla Johannekseen

Kuvat: Milla Järvipetäjä

”Olin jo pitkään miettinyt, että olisi kiinnostavaa jollain lailla käsitellä karjalaisuutta jossain teatteriesityksessä. Sopiva näkökulma puuttui, kunnes hyväksyin, että teen esityksen ihan tästä tutusta omasta, toisen tai kolmannen polven karjalaisen näkökulmasta. Syntyi pienimuotoinen paperiteatteriesitys ”Kysymyksiä Karjalasta”, johon toki lainasin näkökulmaa myös eräältä pieneltä karjalaispojalta, vuonna 1937 syntyneeltä isältäni. Haastattelujen lisäksi apuna olivat myös isäni Paavon kirjoittamat muistiinpanot noista ajoista.”

Yksi syy tarttua tähän aiheeseen oli halu oppia itse lisää. Karjalaisten kohdalla sodan vaiheet olivat jollain lailla minulle tuttuja, mutta huomasin, että paljon sivistyksessäni on aukkojakin. Ja mitä enemmän nyt edelleen luen näistä mullistavista historian vaiheista, niin sitä enemmän huomaan, kuinka alussa olenkaan tällä karjalaisuuden opintielillä. Kaikenlaista uutta näkökulmaa pulpahtaa esiin, ja jossain vaiheessa tunsin itseni aika pieneksi vaikean ja monimutkaisen aiheen äärellä. Mutta minua helpottaa ajatus, että olen tekemässä teatteria, taideteosta, en kirjoit-

tamassa väitöskirjaa tai tutkimusta. Viime kädessä ihmisten kokemukset ovat esitykseni kivijalka, vaikka toki pidän tärkeänä historiallisten faktojen paikkansapitävyyttäkin.

Toivottavasti olen löytänyt hyvän balanssin sekä informatiivisen osuuden että elämyksellisen, pienen karjalaispojan kokemuksien kesken. En halunnut, että esityksestä tulee historian oppitunti, mutta toisaalta halusin, että siitä myös jäisi katsojalle jotain konkreettista faktaakin mieleen. Jos ei muuta niin ainakin into tutkia lisää.

Vastaanotto on ollut hyvin lämmin ja kiinnostunut. Esitykset Teatteri Mundossa ovat käytännössä olleet täynnä. Pieni teatteritila vanhassa puutalossa sopi mielestäni oikein hyvin esitykselle ja loi kotoisan ilmapiirin. Katsojina on ollut Karjalassa syntyneitä, heidän lapsiaan ja lapsenlapsiaan ja ylipäätään Suomen lähihistoriasta kiinnostuneita. Esityksessäni jää tilaa omille kokemuksille, sillä olen tarkoituksella jättänyt esimerkiksi evakkomatkan kuvauksen aika viitteelliseksi ja annan luomieni visuaalisten kuvien puhua puolestaan yhdessä äänen ja musiikin kanssa. Ehkä

se on ollut hyvä ratkaisu. Vaikka ker-ron oman perheeni tarinaa, se voisi olla minä tahansa evakkoperheen kokemuksista koottu.

Tärkeä osa esitystä ovat keskustelutuokiot esityksen jälkeen. Ne lähtevät käyntiin hyvin luontevasti, koska monella on ollut halu sanoa aiheesta jotain. Esitys on herättänyt vanhemmissa katsojissa omakohtaisia muistoja, mutta käsittääkseni ihan hyvällä tavalla. Puheenaiheena on aika usein ollut ikävä ja kaiho, kokemukset Karjalan matkoista ja miksei palautuksen järjestyksestäkin. Ja tietysti moni haluaa pohtia juuri nähtyä esitystä; mikä vaikutti ja millä lailla. Mukavaa on ollut kuulla myös nuorempien karjalaisten kokemuksia ja ajatuksia, jotka usein liittyvät omiin lapsuusmuistoihin karjalaisten isovanhempien luona. Ihan niin kuin minullakin.

Kun nyt lähdän kiertämään esityksen kanssa, toivon, että keikkapaikoilla on myös mahdollista pitää näitä keskustelutuokioita. Niin antoisia ne ovat olleet sekä katsojille että esiintyjälle.

Moni on ehdottanut myös sitä, että tätä esitettäisiin myös koululaisille. Pistän idean korvan taakse. Hiukan esitystä pitää lyhentää, sillä kouluissa arvostetaan 45 minuutin mittaisia esityksiä. Pidän sitä hyvinkin mahdollisena, mutta nyt ensi alkuaan haluan kohdata karjalaista katsojakuntaa missä milloinkin, ja annan esityksen kehittyä ja muokkaantua. Teatteri Mundossakin on vielä lisäesityksiä: sunnuntaina 21.10. klo 15 ja 19.

– Timo Väntsi –

Lippuvaraukset: hoxcompany@gmail.com tai puh 040 253 4279
Keikkatiedot Aura of Puppetsin sivuilla www.auraofpuppets.com

Pieni esitys isosta kaihosta

Karjalaisten – ja oman sukunsa – tarinaa kertoo **Timo Väntsi** *Kysymyksiä Karjalasta* -esityksessään nukketeatterin keinoin. Ensiesityksessä 8.9. tunnelma oli käsinkosketeltava, ja pienessä Teatteri Mundossa istuttiin viereisessä lähituntumassa esityslavaan. Lavastuksena toimi yksinkertainen pöytä, joka esitti ehkä myös evakkorekeä. Aikauria pitkin kuljettiin edestakaisin eri vuosidoilla ja -kymmenillä, välillä vuosien tarkkuudella.

Punaisena lankana toimi Timo Väntsin oma suku, **Vincentius-Väntsit**, ja tarkemmin isä **Paavon** evakkomatkat Karjalasta. Yksinkertaisin paperinukemaisiin hahmoin ja elävän kerronnan avulla katsojat pääsivät kokemaan koti-Johanneksen maisemaa ja elämää sekä samastumaan riipaisevaan evakkoonlähtöön. Suuri osa katsojista taisi olla karjalaisjuurisista, joille historia on tuttu. Silti esityksestä sai uusia näkökulmia menneeseen.

Keskustelu Karjalan palauttamisesta tuli hauska esille eri presidenttien ja poliitikkojen toiminnan kuvaamisesta. Niin **Paasikivi**, **Kekkone** kuin **Koivistokin** saivat tuoda kantansa esille, samoin **Virolainen** ja **Vennamo**. Timon imitaatio hersytti makeat naurut katsojissa.

Viimeksi jäi mieleen karjalaisten tuntema ”kaiho pohjaton”, joka taitaa priiä evakkojen jälkipolvillekin.

Nykyteatterin kaikenlaisen tekniikan, videoiden, valaistustemppejen ym. rinnalla *Kysymyksiä Karjalasta* on virkistävää yhdenmiehenteatteria yksinkertaisin mutta tehokkain lavastein ja lähes huomaamattomin taustamusiikein. Ei tarvita hienoa laitosteatteria pehmeine penkkeineen ja lämpiöineen, kun esitys kolahtaa. Esitteen mukaan tätä esitystä voi tilata ”vaikka olohuoneen nurkkaan, pieneen teatterisaliin tai vaikka luokahuoneeseen”.

– Kaija Sipilä –

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Tikkalaa silloin ennen
s. 3

Kuvattavana Anita Halmesmaa
s. 4-5

Kalevi Kahra Johanneksesta
s. 6

Metsämiehen muistelmaa
s. 6

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Karjalaa kaikkiin suuntiin

Karjalasta on moneksi. Yksinkertainen paikannimi lähtee kuljettamaan ajatuksia hyvin erilaisiin suuntiin ja erilaisiin elämänpiireihin – määränpää ja mielikuva riippuu kuulijan taustoista ja kokemuksista. Koululaitos on Karjala-tiedon suhteen tehnyt oman voitavansa, mutta ajan saatossa kartat ovat vanhentuneet ja vaihtuneet. Tämän lehden lukijat ovat omalla kartallaan voineet helposti suunnata ajatuksensa Viipurin vierelle - metsiin, kylämaisemiin tai meren äärelle. Siellä Karjalankannaksen läntisissä osissa on useimmille meistä alue, joka edustaa läheisintä Karjalan käsitettä.

Karjalan kokonaisuus on niin laaja, että tarvitaan erilaisia etuliitteitä tai lisukkeita helpottamaan yhteisen tiedon rakentamista. Karjalankannas on nykyajan sanastoa. Alueen määrittelyksen on aikanaan riittänyt lyhyesti pelkkä Kannas ja samalla kartalla on oltu, Laatokan sekä Suomenlahden välisellä tiheästi asutulla Suomen osalla. Se on monille riittänyt koko Karjalaksi, mutta on syytä katsoa laveammin. Kannaksen kyljessä on lähimpänä Laatokan Karjala. Siihen eivät kuulu Laatokan eteläpuolen rannat Metsäpirtistä Käkisalmen seuduille, vaan vasta Hiitolasta ylöspäin kiertävä vanhan asutuksen ja toimeliaisuuden kehä, Sortavala siinä mukana. Impilahden ja Salmin seudut ovat itäisintä Laatokan Karjalaa eli pysytään visusti vanhalla Suomen kamaralla. Raja-Karjala esiintyy vanhempien teosten sanastossa ja virkakielessäkin. Sillä tarkoitetaan aluetta Salmista ja Impilahdelta lähtien pohjoiseen. Suomen aikaisia rajapitäjiä tai rajan tuntumassa sijainneita puolisen tusinaa, edellä mainittujen lisäksi Suojärveä, Suistamoa, Soanlahtea sekä Korpiselkää. Jonkin asteista kulttuurirajan tuntua on ollut ilmassa, koska Raja-Karjalassa puheenpartena käytettiin karjalan kieltä ja valtauskonto oli ortodoksista.

Oli ennenkin Karjalaa rajan takana

Seuraavan aluekohteen saamme Itä-Karjalasta. Silloin pitää siirtyä suomalaisen rajan yli ensin Aunuksen Karjalaan. Laatokka on etelässä rajana, suuri Syvärin virta ja Ääninen idässä ja pohjoisessa ... palataan siihen erikseen. Aunuksen Karjala oli aluetta eteläisten ja pohjoisten merien välillä ja oli sieltä kulkua sekä kauppaa Suomenkin suuntaan. Mutta eivät Karjalat tähän lopu. Aunus loppuu ja sen yläpuolelta noin karttakatsannolla löydämme vielä Vienen Karjalan, jonka vesitiet ovat ohjanneet kulkua Vienenmereltä länteen Suomen suuntaan. Kuhmon-Kuusamon korkeudelta on kuljettu kaupankäyntiin. Noiden seutujen keskeltä löytyy tapahtumien ja tarinoiden Uhtua ja vielä idempää Vienen Kemi. Vienen pohjoisimmat osat yltyvät napapiirin tasalle, joten kovin erilaisia ovat Karjalan lasten elämänpiirit olleet.

Uudempia rajauksia

Nykyään meillä on Suomen sisälle raamitettuna Etelä- Karjalaa sekä Pohjois-Karjalaa. Sata vuotta sitten hallinnollisena toimijana oli Viipurin lääni, joka jätti Joensuun-Ilomantsin alueet Kuopion haltuun, mutta kattoi muuten koko Kannaksen, Laatokan Karjalan sekä Raja-Karjalan. Erikoisuudelta nyt ehkä tuntuu laajan Kymenlaakson liittäminen osaksi Viipurin läänin, lännessä Kotkan länsipuolelle Pyhtäälle asti. Historiallisesti asia oli kuitenkin perusteltu, koska nämä alueet olivat osa ns. Vanhaa Suomea, joka Kannaksen tavoin oli Venäjän valtaamaa ja yhdistyi takaisin Suomen osaksi yhtäikaa. Kulttuurisesti Kymen seudun tunnistaa tavan arjessa karjalaishenkiseksi. Usein olen siellä vieraspöytään istunut ja vakiotarjoiluna on karjalanpiirakkaa mien ja sien säestyksin.

Vielä on noukkimatta yksi karjalainen marja. Se on tietenkin uusimman etuliitteen itselleen vahvistanut Merikarjala. Karttaan piirtyy nauha rannikkopitäjiä Terijoelta Pyhtäälle höystettynä usealla itäisen Suomenlahden saarella. Aluetta on kuitenkin vaikea lähteä rajaamaan vain vanhojen pitäjäpyykkien mukaan. Meren vaikutus, meren merkitys ratkaisee yhtä lailla sen, mihin ja millaisena Merikarjala piirtyy eteemme. Silloin vaikutuksia voi katsoa elämisen keinojen, elämisen puitteiden ja ihmisten tarinoiden kautta. Meri on tuonut alueelle yhteyksiä, se on antanut pysyvyyttä sekä luonut muutosta. Karjalasta on siis moneksi.

Johannekselainen

JOHANNEXSELAISEN PERINTEEN VAALIJA ♦ 69. VUOSIKERTA

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä.

Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Marraskuun numeroon aineisto viimeistään 27.10. (painopv 8.11.).

Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

- Lehtitoimikunta -

Kuolleita

Raija Marjatta Kapanen o.s. Rosenqvist kuoli 13.8.2018 Liedossa. Hän oli syntynyt 23.9.1928 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Erkki, sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Elli Rosa Lydia Pentti kuoli 15.8.2018 Maskussa. hän oli syntynyt 20.5.1924 Johanneksessa. Kiittäen ja kaivaten muistavat Anna-Liisa, Rainer ja Maija-Liisa perheineen, Iris ja Jukka perheineen, Ilse perheineen, Nils-veljen lapset perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten saattamana.

Rakkaamme **Lyyli Lempi Haltia o.s. Loikas**, Ylätalon Lyyli Kaijalasta, kuoli levollisin mielin varhain lauantaiamuna 1.9.2018. Lyylin 94-vuotispäivää vietettiin 7.7. Paltanpuiston palvelutalossa. Siunaustilaisuus on pidetty 27.9. Paimiossa läheisimpien läsnä ollessa. Kaipaamaan jäivät lapset perheineen, Martta-sisko, sisarusten lapset perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Lämmin kiitos myötäelämisestä ja kiitos myös kaikille Lyyliä vuosien varrella hoitaneille.

Merkkipäiviä

Olimme 16.7.2018 onnittelemassa **Kerttu Kailaa** 94-vuotispäivän johdosta. Kerttu on Hannukkalan Parkkosista vanhin mitä tiedän. On iloinen ja tyytyväinen elämäänsä.

Kuvassa Raija Kesäläinen, Anja Luukkonen, Arto Kesäläinen ja Päivänsankari.

Kiitos elämästä

Turun Karjalakuoro
Suomalaisia runoja lausuu
Katariina Kärki-Susi
Su 14.10. klo 15
Yli-Maarian seurakuntatalo
Mittumäärantie 73

Vapaa pääsy

Onneksi olkoon!

Tämän lehden ilmestyessä näin lokakuun alussa ehkä joku teistä lukijoista viettää merkkipäivää, onneksi olkoon siinä tapauksessa. Näinä päivinä syntymäpäiväänsä viettävät mm. Vladimir Putin, Ile Vainio, Sami Hyypiä, Kiti Kokkonen, VilleGalle... olisihan näitä. On myös pitkä lista kuuluisuuksista, jotka ovat kuolleet lokakuun alkupäivinä. Tänäpäin syntyy joku tuleva kuuluisuus, tänään kuolee joku kuuluisuus. Mutta tärkeintä elämässä ei ole tulla kuuluisaksi, sillä hautausmaat ovat täynnä ihmisiä, jotka joskus ovat olleet kuuluisia. Tärkeintä elämässä on elää tätä päivää: iloita tänään tästä päivästä, sillä huomista ei ehkä tule.

Raamattu sanoo: ”Älkää siis huolehtiko huomispäivästä, se pitää kyllä itsestään huolen. Kullekin päivälle riittävät sen omat murheet.” Huoli on ajanhukkaa. Jeesus sanoi: ”Kuka teistä voi murehtimalla lisätä elämänsä pituutta kyynäränkään vertaa?” Huolehtiminen on turhaa eikä se johda mihinkään hyvään. Jeesus muistuttaa meitä, että emme voi lisätä mitään elämäämme. Huoli vain huonontaa elämämme laatua. Älä murehdi kauheasti asioitasi. Luultavasti tapahtuu jotain muuta, kuin mitä pelkää. Huonoitakin vaikuttavat jutut voivat myöhemmin paljastua hyviksi asioiksi ja tietysti toisinkin päin. Ollaan sitten kuuluisia taikka ei, niin pyydetään aina Jumalan johdatusta elämäämme ja niin kaikki päättyy lopulta hyvin.

Mikäs hätä meillä!

- Veikko Sailola -
Vahdon kappalainen

Tapahtumakalenteri

LOKAKUU

14.10. KYSYMYKSIÄ KARJALASTA, Timo Väntsin nukketeatteriesitys Koriston tallilla Prännikatu 1, Kaarina (ks. sivu 8).

20.10. Hörkön sukuseura ja Simo Hörkön Sukuyhdistyksen ruokakurssi klo 10 alkaen Paimion koulukeskuksen kotitalousluokassa. Tarkemmat tiedot: ks. sivu 8.

20.10. Saaristolaisten syystapaaminen/Hapanlohkojuhla klo 13.00 Ravintola Konstan Möljässä Hietalahdenkatu 14, Helsinki (ks. sivu 8).

21.10. Littoisten Karjalaiset ry:n syyskokous klo 13 Ritva ja Seppo Santasella. Kokouksen jälkeen tupailta (ks. sivu 8).

27.10. Vaahtola-Rokkala-Riionsaari syystapaaminen Littoisten seurakuntatalolla klo 13 alkaen (ks. sivu 8).

MARRASKUU

5.11. Porin seudun johannekselaisten kokoontuminen klo 18-20 Viikkarin Valkaman Luusua-kokoustilassa, osoite Juhana Herttuankatu 17, Pori.

10.11. Karjala-seminaari Loimaalla klo 10.45 alkaen, ks. sivu 8.

JOULUKUU

2.12. Johannes-Seuran pikkujoulu klo 16 alkaen Piikkiön Pontelassa.

3.12. Porin seudun johannekselaisten kokoontuminen ja perinteinen Joulupuuro-tilaisuus klo 18-20 Viikkarin Valkaman Luusua-kokoustilassa, osoite Juhana Herttuankatu 17, Pori.

10.12. Joulukahvit Johannes-Seuran toimistolla klo 12-17.

Kansallispukutoimikunta tiedottaa

Soja Murto esittelee Johanneksen naisen 2017 tarkistettua uuden kansallispuvun Suomen Kädentaidot -messuilla Tampereella 16.-18.11.2018. Pukuesittely on Idealavalla C-hallissa la 17.11. klo 13.30-14.00.

Puku on esillä messujen ajan Suomen kansallispukuyhdistys Raita ry:n osastolla A 1401, Joulupuu-kahvilan lähellä. Puvun kaavat ja työohjeet ovat saatavissa yhteyshenkilö **Hannele Kajanderin** kautta puh. 040 5891 537, ismo.kajander@kolumbus.fi tai ottamalla yhteyttä Johannes-seuran toimistoon.

Suomen kansallispukuyhdistys Raita ry

SUOMALAISUUDEN VIIVAKOODI

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat

Lokakuu

LA 6.10.	klo 11-15
KE 10.10.	klo 12-17
KE 17.10.	klo 12-17
LA 20.10.	klo 11-15
KE 24.10.	klo 12-17
KE 31.10.	klo 12-17

Marraskuu

KE 7.11.	klo 12-17
LA 10.11.	klo 11-15
KE 14.11.	klo 12-17
LA 17.11.	klo 11-15
KE 22.11.	klo 12-17
KE 28.11.	klo 12-17

Joulukuu

LA 1.12.	klo 11-15
KE 5.12.	klo 12-17
KE 12.12.	klo 12-17
LA 15.12.	klo 11-15
KE 19.12.	klo 12-17

Tikkalan muistoissa

Lehteen on saatu omakohtaista muistitietoa elämästä Tikkalan kylässä 1920- ja 1930-luvuilla. Kertojana on 98-vuotias Saima Salonen o.s. Kontto ja muistiinmerkitsijä tänä kesänä on ollut seuraavan polven Tapio Salonen. Tämä on hyvä esimerkki ja toimiva tapa tuottaa aineksia lehden sivuille.

Saima Salonen, syntynyt Johanneksessa, Tikkalan kylässä 1919. Vanhemmat: **Anton Kontto** ja vaimonsa **Loviisa**, o. s. **Turta**. Anton ja Loviisa asuivat avioituttuaan 1916 ensin Antonin vanhempien talossa, kunnes heille syntyi ensimmäinen lapsi. Samaan aikaan Anton oli jo kaatanut kotimetsästä puita oman talon rakentamista varten. Uuden kodin rakennuspaikaksi valittiin paikka noin puolen kilometrin päässä vanhasta Konton talosta oleva rinne. Konton talon maat jaettiin kesällä 1919 kolmen veljeksen kesken ja samana syksynä Anton ja Loviisa muuttivat tyttärensä kanssa uuteen kotiin. Talo oli vielä kesken, mutta asumaan pystyi jatkaen rakentamista. Silloin oli vanhemmilla luja usko tulevaisuuteen, kun Suomi oli juuri itsenäistynyt. Tilaa oli kaikille ja töitäkin riitti tekeville, joten lapsia sai tulla enemmänkin. Saman vuoden marraskuussa syntyi toinen tytär Saima. Siihen aikaan synnyttiin paljon kotona, niin kuin tässäkin tapauksessa. Kastetilaisuus pidettiin myös kotona. Kastepappina oli pitäjän kirkkoherra **Jonathan Gummerus** tai hänen poikansa **Erkki Gummerus**. Kummeina olivat **Eemil** ja **Hilja Laasonen**. Perheeseen syntyi kahdeksan lasta. Useampilapsiset perheet olivat tuohon aikaan tavallisia. Saima oli toiseksi vanhin. Perheessä oli leikkikavereita omastakin takaa, vaikka ensin tulleilla oli myös hoitovastuu.

Talon viereisessä metsässä kasvoi hyvin puolukoita ja lapset keräsivät niitä pieniin mukeihinsa talkooperiaatteella. Äiti Loviisa piti silloin ämpäriä porstuassa, johon lapset kävivät tyhjentämässä omat astiansa. Suuremmat marjastusretket tehtiin muihin metsiin, jotka olivat kauempana. Silloin lähti myös isä Anton mukaan, sillä hän tiesi mistä mustikoita ja puolukoita parhaiten löytyy. Poimijoiden mukana piti olla ainakin aluksi joku vanhempi pitämään porukan näköetäisyydellä ja turvaamaan reitin löytyminen myös takaisin. Anton ja Loviisa olivat maanviljelijöitä ja pitivät karjaa, mutta myös käsitöitä tehtiin. Anton ja Loviisa raivasivat tilalleen lisää peltoalaa karjan tarpeisiin, mutta vain kotipello oli lähellä taloa. Anton kävi myös satamassa lastaustöissä hankkien perheelle lisätuloa.

Loviisa opetti Saimaa lukemaan näyttäen kirjaimia ja samalla kaksi vuotta vanhempi **Sylvi**-sisar sanoi sanan yhteen. Tämänkin ansiosta Saima oppi lukemaan ennen kouluun menoa. Tikkalassa toimi vielä 1920-luvulla kiertokoulu, joka 1926 muuttui kiinteäksi ala- ja yläkouluksi. Saima aloitti alakoulun juuri tuona syksynä, vaikka oli vielä 6-vuotias. Koulurakennus oli Koskijärven rannalla. Järvestä käytettiin myös nimeä Lippolanjärvi ja opettajana ensimmäisen vuoden oli **Elsa Hanski**. Äiti Loviisa pyysi opettajalta luvan, että Saima saisi olla kotona auttamassa syksyn sadonkorjuutöissä

pari viikkoa ja aloittaisi koulun muita myöhemmin. Opettaja suostui kun syy oli oikea. Koulussa lukeminen aloitettiin aivan alkeista, sillä oppilaat olivat kovin eritasoisia. Tämä tietysti turhautti Saimaa, kun tunnilla ehti niin vähän lukea edettäessä vain kirjain ja tavu kerrallaan. Koulumatka Konton talosta koulun pihalle oli noin 3-4 kilometriä. Kesällä kuljettiin kävellen ja talvella isän tekemillä suksilla. Ensimmäisen kouluvuoden jälkeen alakoulun opettajana oli **Hilja Airo**. Yläkoulussa Saimalla oli miesopettaja. Koululla oli talvella kaksi hiihtolautaa, yhden kilometrin mittainen koulun pihan ympärillä ja kolmen kilometrin latu, joka kiersi luoteesta järven taakse ja palasi järven poikki koululle. Anton Konton talolle menevän tien risteyksessä oli meijeri ja tien toisella puolella lasten leikkipaikkana toiminut Kepokivi. Päätietä Karhulan suuntaan mentäessä vanhan Konton päätalon jälkeen oli Onnelan mäki, josta sitemmin sodan tuhoaman metsän puuttuessa näki jopa Summan kylään saakka.

Anton Kontto ja Loviisa Kontto lapsineen Kotimäellä helluntaina 1944. Kuva kirjasta Tikkala – Muistojen kylä.

Saima lähti 10-vuotiaana kylän taloihin lapsenpiiaksi. Sitä kesti viisi vuotta. Välillä käytiin rippikoulu, kunnes hän siirtyi samanlaiseen hoitotyöhön ja kotiapulaiseksi Viipuriin. Se ei tuntunut sopivalta, eikä kaupunkielämä muutenkaan. Pian tämän jälkeen järjestyi paikka Enson tehtaan maatalan karjakkoharjoittelijaksi ja se oli mielui-nen paikka. Saima piti eläimistä ja siltä alalta hän suunnitteli ammattiaankin. Viipurin lähellä oli Talin karjanhoitokoulu, joka antaisi mahdollisuuden elämänuralle. Saima päätti hakea harjoittelupaikastaan tuohon kouluun, mutta kun oli alaikäinen, niin piti pyytää kirjeellä kotoa lupa.

Loviisa oli vähän yllättynyt tyttärensä päätöksestä, mutta antoi tietysti luvan koulutukseen. Saima hankki itse lääkärintodistuksen koulua varten ja hyväksyttiin opiskelemaan. Koululla

oli asuntola ja lomia vähän, joten kotona Tikkalassa Saima ei montaa kertaa käynyt.

Kesällä 1939 Saima oli koulusta harjoittelujaksolla **Lauri Pullisen** omistamassa Ylivesi-nimisessä karjatalossa, joka kesti syyskuun loppuun asti. Lokakuun alussa oppilaat saivat olla muutaman päivän kotona ja tämä olikin viimeinen kerta kun Saima kävi Tikkalassa.

Kotiloman jälkeen koulua jatkettiin Talissa normaalisti muutaman viikon ajan, kunnes koulu otettiin erään kompanian käyttöön. Reservimiehiä oli jo jonkin aikaa siirretty lähemmäksi rajaa. Kun koulutyötä ei enää ollut, oppilaat saivat lähteä tahoilleen, mutta muutamia tyttöjä jäi koulutilan ulkotoihin.

Tytöt olivat silloin vain kaksistaan koululla opettajien lisäksi. Oppilaita saatiin sen verran kokoon, että koulua voitiin jatkaa, kunnes tuli torstai, marraskuun viimeisen päivän aamu. Koulun väki katseli, kun lentokoneet kaartelivat Viipurin suunnassa pudottamassa pommejaan. Aamuhämärässä näkyivät myös monet tulipalot kaupungissa. Oppilaat saivat taas lähteä omille teilleen.

Siviilien evakuointivaiheessa Konton asukkaatkin saivat ohjeet siirtää tarvitsemansa isommat tavarat kylätien varteen tien toiselle puolelle, vain kässissä kulkevat tavarat sai ottaa mukaan. Tien varteen jätetyt tavarat eivät koskaan löytäneet alkuperäisiä omistajiaan. Talvisodan jälkeen asukkaiden palatessa koteihinsa ei ollut tavaroita enää tien varressa. Talvisodan alkaessa Konton neljä lehmää jäivät Kämärän asemalle kuljetusta odottamaan, josta olivat ohjanneet ne lappu kaulassa Pohjanmaan junaan. Lehmät ja omistajat pääsivät yhteen myöhemmin monien vaiheiden jälkeen Porissa. Talvisodan jälkeen palattiin kolmen lehmän kanssa Tikkalaan, jossa Konton rakennukset olivat ehjät. Vasikat oli syksyllä jätetty navettaan. Palanneet lehmät kävelivät suoraan navettaan omille paikoilleen.

Koulun naapuritilaltakin väki oli lähtenyt, mutta olivat jättäneet karjansa navettaan. Koululle oli kuitenkin jätetty pyyntö, että hoitaisiko joku myös heidän karjansa. Saima ja koulutoverinsa **Elli Pätilä** ilmoittautuivat vapaaehtoisiksi. Tytöt muuttivat isoon taloon kaksistaan ja hoitivat karjaa parhaansa mukaan. Isäntäväki oli jättänyt ruokaa ja muuta tarpeellista niin että elämä voi jatkua normaalisti, vaikka sodan äänet kuuluivat jatkuvasti. Tätä karjaa hoitaen kului joulukuu joulun viettoineen, kunnes kuun lopulla tuli määräys tämänkin karjan evakuoinnista. Oli määrätty päivä ja kellonaika. Saima ja Elli kuljettivat hoitokarjaansa maanteitä pitkin juna-asemalle. Talin asema olisi ollut lähin, mutta sinne ei enää voitu turvallisuussyistä järjestää lastausta. Seuraava turvallisempi asema oli Karisalmi, noin seitsemän kilometrin päässä. Silloin oli kova pakkaneen ja tytöillä vain kevyet vaatteet, mutta hyvin ja ajoissa perille päästiin. Juna oli kuitenkin myöhässä. Lopulta lastaus onnistui ja tytötkin pääsivät omaan vaunuun. Määränpästä ei ollut tietoa, mutta vähän helpotti päästä pois päin sotatoimialueelta. Tarpeen tullen karjaa syötettiin, juotettiin ja lypsettiin matkan varrella.

Lähtiessä ei enää ollut mahdollisuutta käydä kotona, vaan oli lähdettävä niillä varusteilla, mitä oli mukana. Kotona olisi ollut monta tarpeellista varustetta, esimerkiksi talvivaatteet. Kotiin jäivät myös Sylvi-sisaren kaikille siskoille edellisenä vuonna tekemät kansallispuvut. Anton-isä joutui lähtemään tässä evakuoinnissa kotoaan viimeisenä ja hän oli käärinyt käyttämättömät kansallispuvut rullalle vanhaan maitotonkkaan. Tämän astian hän piilotti perunakuoppaan, mutta kun hän jatkosodan aikana palasi takaisin, niin mitään tonkkaa ei enää löytynyt, vaikka talo olikin pystyssä. Saima oli sotien ajan jo opiskelunsa ohjaamalla tiellä, mutta sisaret olivat joko lottina tai pikkulottina ikänsä mukaan. Toinen lähtö jatkosodan viimeisenä kesänä oli nopeampi, siinä ei voinut ottaa mitään ylimääräistä mukaan.

Unimatka

Jos voisin mä linnuksi muuttua ja pääskyltä siivet saisin, niin ilmojen halki kiitäen minä kauaksi matkustaisin ja matkalla ylitse mantereen siellä silmäilen kaunista maata. Päämääräni viimein koittaissa vasta lennosta levätä saatan.

Tulen lapsuuden tutuille tanhuville, saavun muistojen leikkilehtoon. Siellä siskojen kanssa me kisailtiin, vaikka päivä jo saavutti ehtoon. Nyt paikoille tutuille tullessa minä istahdan kakkyrämäntyyn. Sen oksalle yöksi asetun, kuin tuttuun turvaisaan sänkyyn.

Kun säteitään antavi aamunkoi, herään jälkeen levätyn yöni. Ne muistot mun matkani tänne toi, saan alkaa sen kulkuni, työni. Toive suuri on nähdä se entinen, siksi muistojen teillä mä kuljen. Monet kohteet menneitten aikojen tällä matkalla sieluuni suljen.

Kotihakaa voisinko unohtaa, siellä parhaimmat leikkipaikat. Kivet entiset siellä on paikallaan, paljon riemua kuulla ne saivat. Sinne kivien päälle mä kiipeilen ja vietän hiljaisen hetken. Se eräs kohde on toiveiden tään kaukaisen, salaisen retken.

Kotipellon tienoita kulkiessa ehkä jotain eineeksi löydän. Se pelto on ollut ennenkin turvana ruokapöydän.

Siellä kasvoivat viljan tähtkäpää, tuoksuvi punainen apilankukka. Kulki pellolla lehmät nupopää, heilui tuudessa paimenen tukka. Löytyi mansikat laidalta pellon sen, pikkusiskomme nautti ne herkutellen.

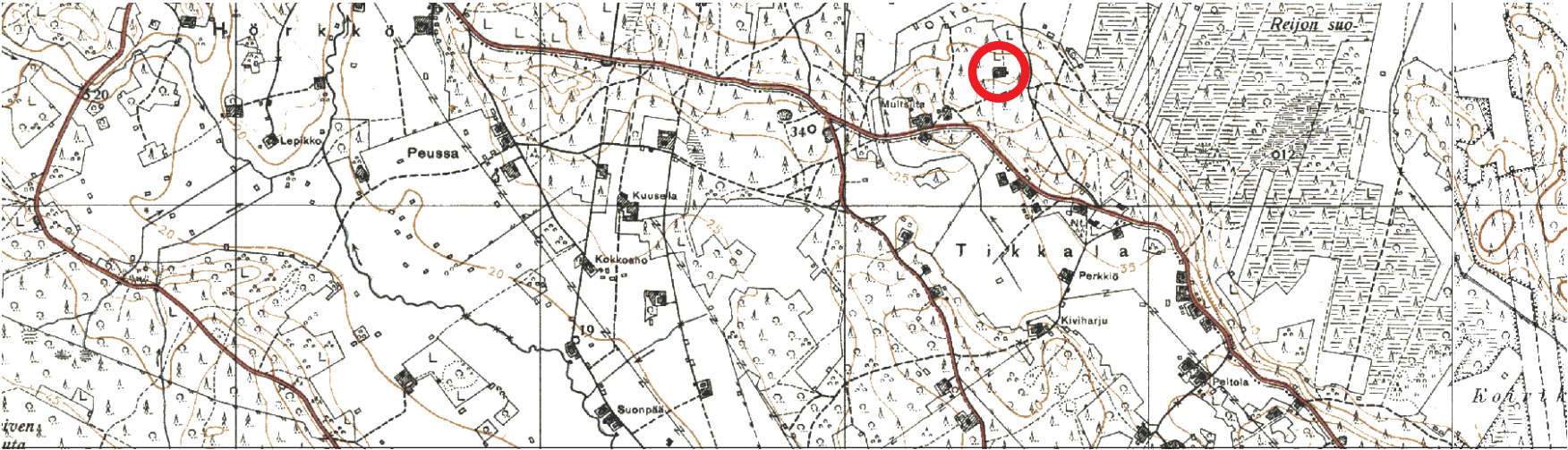
Kun lienen mä muualla matkaillut, ehkä katselen pihateille. Siellä onkohan uudet asujat, koti antakoon suojansa heille. Tupaan tuttuun jos hiukan kurkistan, tai katselen kamariin salaa. En häiritse heidän touhujaan, eikä joukkoonsa mieleni halaa. Vain vaieten katselen, mitä mä nään, ja kertailen kaikkea mielessäni.

Kylätiellä kulkuni kotoa käy, tienoot ehkä mä tuntenen vielä. Vaan tuttuja vastaan ei tulevan näy, on oudot kulkijat siellä. Minä itse myös outo kulkija vain, joka vaellan muistojen matkallain.

Silti tahtoisin nähdä kaiken sen, mikä ennen on tuttua ollut. Kotikyläni taloineen, peltoineen, marjapaikat kaikkine antimineen. Koulun paikalla katselen vaieten, järven rannalla entistä muistellen. Koulun rauniokasa hyljätty lie, umpeen kasvanut entinen koulutie.

Jälleen kohoan siiville, matkalle ja kohoan taivaan sineen. Se matka muistojen kultaama on, niin antoisa, ihmeellinen. Jos todeksi voisi se muuttua, paljon kertoisin kaikesta sieltä. Ja yhdessä sitten muisteltais sitä vanhaa, kotoista kieltä.

– Saima Salonen –

Tullaan tutuksi – Anita Halmesmaa

Turkulaisen Anitan sukunimi ei anna mitään vihjettä siitä, että sukutaustaa olisi Kannaksella. Onnekas sattuma – Anitan tyttären Anun tunnistama paikannimi Johannes sukututkimusaiheisen lounaskeskustelun lomassa – johti mielenkiintoiseen juurien selvittelyyn. Anitan äidin Leila Ratian äidinpuolen Kesäläisten juuret olivat perheellä jo tiedossa, mutta hänen isänsä Ratia-juurista ei ollut mitään tietoa. Johannekselaisten juurien lisäksi Anitalle löytyikin esivanhempia myös mm. Kuolemajärveltä, Koivistolta ja Uudeltakirkolta. Anitan haastattelukysymysten vastauksia lukiessa avautuu taiteellinen maailma, lahjakas suku, jonka nuoret polvetkin ovat jo kannuksensa hankkineet.

Anitan pappi Toivo Ratia lapsiensa Leilan (Anitan äiti) ja Keijon kanssa.

Johanneksessa, silloin ennen

Muutamaa päivää ennen joulua vuonna 1905 syntyi Tikkanen kylässä **Juho Hermanninpoika** ja **Emilia Antintytär Ratian** perheeseen esikoislapsena **Toivo Johannes**. Kahdeksaa vuotta myöhemmin, samoin muutamaa päivää ennen joulua, syntyi Karhulassa tyttölapsi **Anton Kristianinpoika Kesäläisen** ja **Eeva Kristiina Matintytär Karhun** per-

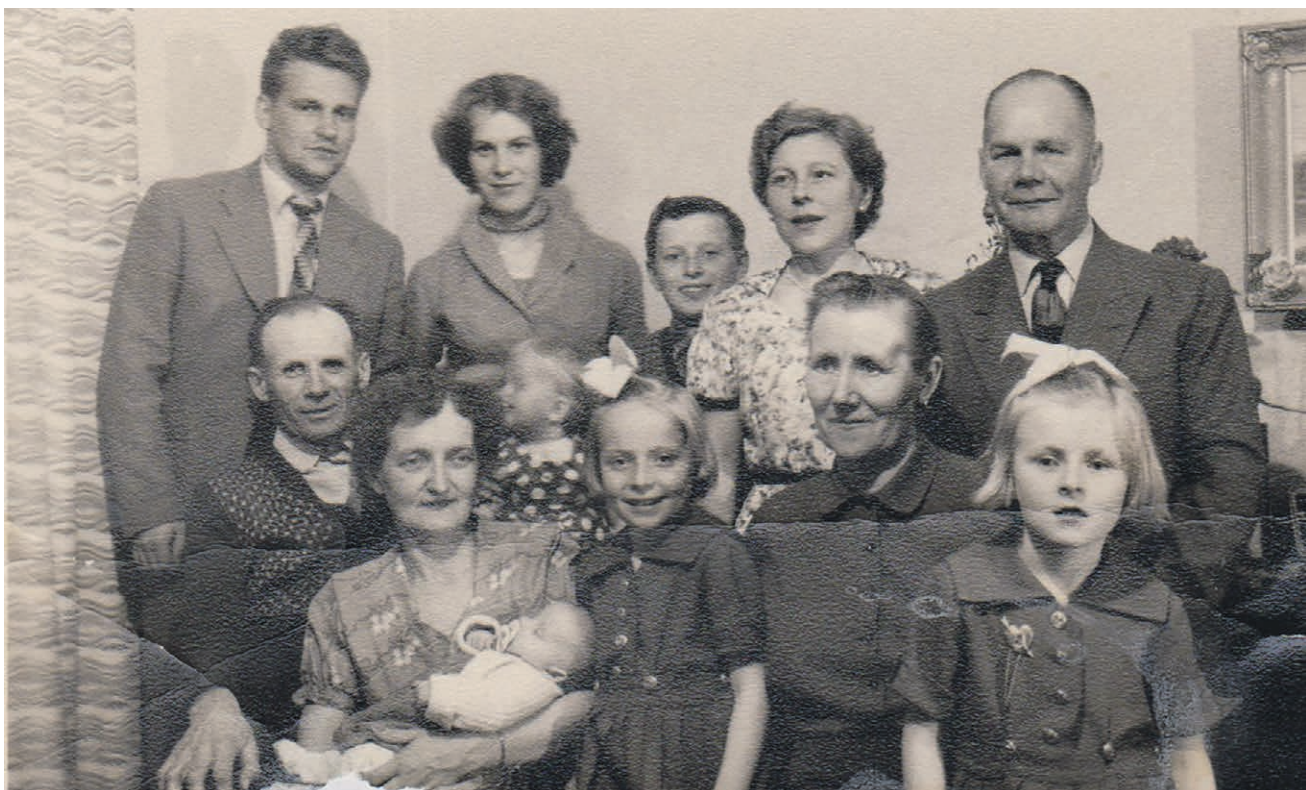
heeseen. Hänet kastettiin **Eeva Esteriksi**, mutta myöhemmin hän käytti **Ester-nimeä**. Karhulan osuuskauppa toimi Esterin isän Antonin omistamalla maalla, joten kaupan vaiheet liittyivät eittämättä Kesäläisen perheen elämäntarina. Naapurikylien lapset Ester ja Toivo avioituivat 1930-luvulla. Äitini **Leila** syntyi vielä Johanneksessa.

Evakkoajoista en muista sukuni kerton. Sellainen muistikuva on, että

haikeus kuului läpi, jos jonkun asian sattumalta kuulin.

Kerro jokin muisto isovanhemmistasi Esteri ja Toivo Ratiasta

– Esteri ja Toivo saivat äitini Leila Esterin lisäksi toisen lapsen, **Keijon**. Hän soitti pappan kanssa haitaria ja sen sointi sekä laulu kuului varhaislapsuuteni muistoihin. Se selittää myös miksi 50-vuotishuhlihanikin oli haitaristi soittamassa.

Perhekuva vuodelta 1956: vasemmalla ylhäällä Anitan vanhemmat Sulevi Salo ja Leila o.s. Ratia, Leilan vieressä kurkistaa aikuisten takaa Leilan pikkuveli Keijo. Leilan edessä Anita pallomekossaan. Anitan vasemmalla puolella pappansa Toivo Ratia (1905-1974), papan edessä mamma Esteri o.s. Kesäläinen (1913-1964). Esterin sylissä Anitan pikkusisko Marita. Muut kuvassa olevat tunnistamatta, tunnistaisiko joku Johannekselaisen lukijoista?

Halmesmaan lapset (vasemmalta Anu, Miia, Mikko).

Tapasitko lapsuudessasi johannekselaisia - onko heistä joku erityisesti jäänyt mieleesi?

– Mieleeni on jäänyt ihana **Impi Kesäläinen** ja hänen **Tessu**-koiransa ja punainen mökkinsä Liedossa. Siellä sai aina kaffet paljon kerman ja sokerin kera. Toinen mielikuvani on Kiskosta mamman sukulaisten luota, mahdollisesti **Taisto Kesäläisen** perhekunta oli kyseessä. Heillä oli pieni maatila missä sain kerätä kanojen alta munia. Sain kokeilla myös lypsämistä – se ei kyllä onnistunut!

Pappani Toivo Ratian puolelta hänen siskonsa **Helvi** on jäänyt mieleeni. Hän oli neiti-ihminen, ja hänellä oli valtavasti erilaisia 1950-luvun muotilehtiä, joita saimme siskon kanssa selaila siellä vieraillessamme.

Oma elämänpolkusi töiden osalta?

– Menin varhain töihin ASA-radion ulkolähetiksi, myöhemmin tavaratalo Centrumiin sisälähetiksi. Siellä ollessa päätin pyrkiä iltaoppikouluun, ja sinne pääsin. Kuusi vuotta vierähti töiden ohessa, ensin keskikoulussa ja sitten lukiossa! Olin jonkin aikaa töissä isäni veljen **Ilkka Salon** arkkitehtitoimistossa, kunnes lähdin jälleen opiskelemaan, tällä kertaa Rakennustekniikan opistoon. Olin töissä myös arkkitehtitoimisto **L. Frelanderissa**. Myöhemmin opiskelin vielä lisää hankkien merkonomitutkinnon, ja vielä 2000-luvulla suoritin puoleutumisneuvojan ammattitutkinnon.

Perheesi jäsenet ja mitä heidän elämänsä kuuluu?

– Tapasin aikoinaan arkkitehtitoimisto **L. Frelanderissa** työskennellessäni tulevan mieheni ja saimme 1980-luvulla kolme lasta. Eron jälkeen muutin Turkuun, ensin Varissuolle. Tyttäristäni **Anu** on kuvataiteen maisteri Helsingin kuvataideakatemiasta ja **Miia** taiteen maisteri Aalto-yliopistosta. Poikani **Mikko** opiskelee kuvataidetta Turun Taideakatemiassa. Opiskelu – uusien asioiden oppiminen – on aina ollut itselleni tärkeää, ja se on välittynyt myös lapsilleni.

Miian työskarkaa nykyään on vaate- ja asustemalliston suunnittelu, valmistus ja myynti – **Miia Halmesmaa** on Turussa vuonna 2006 perustettu vaatebrändi. Anu on kuvataiteilija, joka työskentelee veistoksen, grafiikan, maalausten ja installaation parissa ja joka opiskelee parhaillaan myös puutarhuriiksi.

Esteri-mamma oli puolestaan hyvä ruoanlaittaja, muistan vieläkin hänen tekemänsä piimäpiirakan maun suussani. Mamma oli hyvin leikkisä ihminen. Hän saattoi kutitella ja sanoa: ”Napa näkyy naapuriin ja pyly pyöriä tornii...”. Myöhemmin aikuisena Viipurin matkallani oli sen vuoksi PAKKO käydä Pyöriäs Tornis.

Liittyessäni Turun Karjalaisen näyttämön sekalaiseen seurakuntaan oli iloinen yllätys saada tietää, että mammani ja äitini olivat siellä näytelleet! Mieleeni on jäänyt sieltä ensimmäiset lukuharjoitukset ja niiden aikana itselleni avautunut yhden repliikin sisältö: ”Yle aikaaha höil o kohvi varistumas!” Sen jälkeen aukeni yhden laulunkin sanoitus: ”Olkoon kylmä tai vaikkapa vari...”.

Pappa oli töissä Kaakelitehtaalla (nimi myöhemmin Pukkila). Mamman työpaikka oli puolestaan ASA-radion tehtaalla Turun Vänrikinkadulla, siellä oli myöhemmin töissä myös äitini, samoin minä!

Mamma kuoli jo varhain, ollessaan vain vähän yli 50-vuotias. Mamma ja pappa olivat asuneet Liedossa Vastamäen yläkerrassa ja myös Karjalatalolla. Yksin jäätyään pappa muutti Piispanristille pienempään asuntoon. Pappa eli vielä kymmenen vuotta mamman kuoleman jälkeen.

Kerro jotain lapsuudenperheestäsi

– Äitini Leilan ja isäni, Oulussa syntyneen **Sulevi Aarre Salon** lisäksi meitä oli neljä lasta: minä vanhimpana, sitten **Marita**, **Lenita** ja **Petri**. Asuimme Helsingissä, jossa aloitin myös kansakoulun. Isä oli valokuvaaja, ja meillä oli valokuvaamo SASFOTO Munkkiniemessä. Vanhempani liikkui ympäri Suomea koulukuvauksissa ja siksi meillä oli aika kauan lastenhoitaja **Vappu**. Kuvaamomme ei tehnyt ns. studiokuvia. Valokuvaalaboratorio oli kerrostalon alakerrassa. Pääsin siten tutustumaan valokuvien tekoon jo alle 10-vuotiaana ja myöhemmin ylioppilaskirjoitusten jälkeen harkitsin myös valokuvaajan ammattikoulutukseen hakeutumista.

Sitten vanhempamme erosivat, ja isä muutti Australiaan. En tavannut häntä enää sen jälkeen. Me lapset muutimme äidin kanssa Turkuun. Perheemme pää-luku kasvoi vielä myöhemmin, kun velipuolemme **Harri** syntyi. Äitiäni Leilaa ei enää ole kertomassa menneestä. Hän kuoli 1990-luvulla. Hän ehti kuitenkin käydä toivoretkillä kotikonnuillaan Johanneksen Karhulassa.

Anita Halmesmaa ja Mikko Leppilampi Tyttökuningas-elokuvan ensi-illalla v. 2015.

Fingerpori-sarjakuvaan pohjautuvaa komediaelokuvaa kuvattiin Turussa touko-kesäkuussa. Anitan roolihahmolla ei ole elokuvassa nimeä.

Hän on pitänyt lukuisia yksityis- ja ryhmänäyttelyitä ympäri Suomea ja myös ulkomailla (mm. Porigalleria/Pori, Galleria Joella/Turku, Designmuseo/Helsinki, taidekeskus Salmela/Mäntyharju, Galerie Pleiku/Berliini). Anu on toiminut monimuotoisesti kuvataiteen kentällä myös kuraattorien näyttelyitä (mm. Pinxinnmäen kesänäyttely). Miia, Anu ja Mikko muodostavat yhdessä myös taidekollektiivin Halmesmaax3. Sisärukkaset ovat tehneet laajoja tilateosinstallaatioita ja veistoksia yhteistyössä mm. Ruisrock- ja Ilmiö-festivaalien kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana.

Anu-tytär kertoo: ”Kasvoimme sisärukkaset taiteeseen kiinni. Äiti toimi taidekasvattajanamme ja on hyvä piirtämään ja maalaamaan ja nauttii teatterin lavalla tai catwalkilla ollessaan. Kun muut lapset kävivät kesäleireillä, me menimme taideleireille. Ilman äitiä emme olisi sitä, mitä nyt olemme. Myös äidin isän puolen suvun luovuus näkyy meissä. Valokuvaaja-isoisan veljistä Ilkka Salo oli arkkitehti, toinen veli Kai Salo teollinen muotoilija, joka suunnitteli mm. veneitä, matkailuvaunuja, polkupyöriä, valaisimia ja huonekaluja.”

Nykyään eläkkeellä olet todella aktiivisesti monessa mukana ja haluat vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Mistä se lähti?

– Muutin 1980-luvun lopulla Turun Varissuon lähilöön lapsineni ja olin siellä mukana aluelautakunnassa, Varissuon-Seuran toiminnassa ja pidin yhden kerrostalon kerhuhuoneessa ompelupiiriäkin. Nykyisin teen vapaaehtoistyötä mm. ompelen ja korjaan vaatteita seurakunnan Karderoopi-nimisessä paikassa, mistä diakonin lapulla saavat apua tarvitsevat hakea mm. vaatteita, kodintekstiilejä ja astioita. Kenelle tahansa voi joskus tulla eteen tilanne, missä rahat eivät riitäkään esim. talvitakkiin! Olen toiminut myös monissa luottamustoimissa, mm. yhteisen Diakonia-työn johtokunnassa, Ammattiopetuslautakunnassa, Turun kaupungin tasa-arvotoimikunnassa, Turun kauppaopetussäätiön hallituksessa ja monessa muussa.

Harrastuspohjalta olet ollut avustajana noin kahdesakymmenessä elokuvassa, mainitse niistä muutama

– Viimeisimpinä elokuvina, joissa olen ollut avustajana mukana ovat Iron Sky

ja Fingerpori. Olen ollut myös Vares-elokuvissa. Juuri hiljattain olen ollut avustajana mukana Turussa kuvattavassa 1900-luvun alkuun sijoittuvassa norjalais-suomalaisessa elokuvassa Flame over Jolster, mikä kertoo Nikolai Astrupista, yhdestä tunnetuimmista 1900-luvun norjalaisista taidemaalareista. Pääosassa on Silta-sarjasta tunnettu tanskalainen Thure Lindhardt. Kuvauksia tehtiin mm. Turun tuomiokirkossa, josta elokuvassa tehdään italialainen.

Mieluisin elokuva tai ohjelma, missä olet ollut avustajana tai mieleenpainunein mainos, jota olet ollut tekemässä?

– Mieliiinpainuvn kokemus oli ehdottomasti Salatut elämät -puheroolini yhdessä Esko Koveron ja Petri Latun kanssa. Toisaalta taas ensimmäisen kauden Downshiftaajat osa 10 Leppilammen Mikon ja Niina Lahtisen kanssa oli hauska – he olivat sellainen huumoripläjäys! TV-mainoksista Saarioinen/Miska -mainokset olivat ihan parhaita, ne toteutettiin ammattinäyttelijä Santtu Karvosen kanssa. Niissä huolestunut Miska soitteli äidilleen ja kyseli, mistä ne valmisruuat oikein tehdään. Muotinäytöksissä, catwalkilla, olen myös ollut paljon.

Lopuksi: Mitä karjalaisuuden tunnusmerkkejä tunnistat itsessäsi, mitä karjalaisuus sinulle merkitsee ja miten se elämässäsi näkyy?

– Karjalaisuus ilmenee minussa eloisuutena, puheliaisuutena ja toki olen myös sukua karjalaisille itkijänaisille! Olen ylpeä juuristani, mutta toki pohjojalaisuus on myös veressäni isäni kautta. Mottoni on: ”Periksi ei anneta!” Lapseni eivät ole kiinnostuneet – ainakaan vielä – karjalaisista sukujuuristani, mutta jospa ensi kesänä saisin heidät kaikki mukaan Johannesjuhliille!

	Haastattelukysymykset: – Sari Scimone – Kuvat: Anita Halmesmaan kuvakokoelma
--	---

Aiemmat Tullaan tutuksi -sarjan haastattelut:

- ★ Tuula Virsu, lokakuu 2015
- ★ Jussi ja Ismo Lindroos, Lindroosin puutarha, marraskuu 2015
- ★ Outi,Kusti ja Veikko Sivosavi, tammi-helmikuu 2016

Johannes-Seuran toimintasuunnitelma 2019

Sääntöjensä mukaan Johannes-Seuran tarkoituksena on

- ★ olla johannekselaista sukujuurta olevien sekä Karjalan ja karjalaisuuden ystävien keskinäisenä yhdyssiteenä
- ★ koota ja tallentaa johannekselaista kotiseutuperinnettä, historiaa ja kulttuuriarvoja
- ★ pyrkiä varmistamaan johannekselaisuuden säilyminen ja vahvistuminen tulevienkin sukupolvien keskuudessa

Jäsenistö

Johannes-Seura on ylläpitänyt omaa jäsenrekisteriä yhteistyössä Karjalan Liiton kanssa. Toimintamallin jatkosta päätetään johtokunnassa vuoden 2018 loppuun mennessä.

Jäsenmaksu on mahdollista hoitaa lehden vuosimaksun yhteydessä.

Johannes-Seura täyttää 70 vuotta vuonna 2019. Toiminnan jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota kehittämällä erilaisten Johannes-ryhmien yhteistoimintaa.

Juhlat ja tapahtumat

Johannesjuhlat järjestetään yksipäiväisenä Liedossa, joiden yhteydessä juhlistetaan seuran 70-vuotista taivalta. Juhlien yhteydessä pidetään seuran sääntömääräinen syyskokous. Kevätkokous on huhtikuussa.

Erilaisia jäsentapahtumia ja toimistotapaamisia järjestetään vuoden varrella.

Toimikunnat laativat omat suunnitelmansa vastuullaan olevista tapahtumista.

Järjestetään seuran kesäretki Asikkalan kirkkoon, joka on kopio Johanneksen kirkosta.

Kaikista tapahtumista tiedotetaan pitäjälehti Johannekselaisessa ja seuran kotisivuilla, joiden ajantasaisuuteen panostetaan aikaisempaan enemmän.

Seuran toimikuntatyöskentelyä pyritään vahvistamaan rekrytoimalla niihin uusia jäseniä nykyisten jäsenien lisäksi. Toimikunnat esittäytyvät Johannesjuhlien yhteydessä.

Kotiseututyö

Seura jatkaa menetettyyn ja nykyiseen kotiseutuun liittyvän muisti- ja arkistotiedon keruuta.

Vanhojen valokuvien ja niihin liittyvien tietojen tallentamista jatketaan nykyajan mahdollistamin keinoin. DVD-tallenteen toteuttamista entisistä kotikylistä ja niiden vaiheista viedään eteenpäin mahdollisuuksien mukaan.

Toteutetaan kuvajulkaisu Johannekselaisista kylistä temalla ennen ja nyt jatketaan, joka julkaistaan johannesjuhlien yhteydessä.

Sukuseurojen, koulupiirien ja kylätoimikuntien työtä tuetaan tiedotuksen, kokoontumistilojen ja mahdollisten yhteis-tilaisuuksien muodossa.

Jatketaan kotiseututuntemuksen siirtämistä nuoremmille ikäpolville sekä kotiseutumatkailun tarpeisiin.

Kotiseututyössä huomioidaan erityisesti myös sotiemme veteraanien jättämä perintö.

Huolehditään matkojen yhteydessä Johanneksen kirkonmäen ja hautausmaan muistomerkkien ympäristöstä ja kunnosta. Valvotaan Johanneksen kirkonmäelle rakennettavan ortodoksikirkon rakennushanketta yhteistoiminnassa venäläisten osapuolien kanssa.

Matkat

Perinteinen talviristeily on saavuttanut suuren suosion, joten risteily järjestetään tammikuun aikana.

Seura järjestää kotiseutumatkoja jäsenistön toiveiden ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kylä- ja sukuseurojen kanssa.

Lisäksi järjestetään nk. perinteinen kuntalaismatka syksyn aikana.

Käytännön järjestelyissä turvaudutaan matkatoimistojen apuun seuran johtokunnan päättämällä tavalla.

Kotiseutukoulutus pyritään käynnistämään, jotta saadaan Karjalan matkoille sopivia matkaisäntiä ja -emäntiä.

Seuran, kylä- ja koulupiirien sekä sukuseurojen yhteistyötä matkojen järjestämisessä nivotaan yhteen tavoitteena matkojen toteutuminen jatkossakin.

Tarpeen mukaan järjestetään myös muita matkoja lähialueiden eri kohteisiin.

Tiedotus- ja julkaisutyö

Pitäjälehti **Johannekselainen** on Johannes-Seuran keskeisin tiedotus- ja julkaisufoorumi.

Pitäjälehden kirjoittajiksi aktivoidaan jäseniä ja karjalaisuudesta kiinnostuneita.

Seuran kotisivujen käyttöä painotetaan ja parannetaan tiedotuskanavana.

Meille jäi vain nimi sankarin –kirjaa markkinoidaan ja myydään jäsenistölle.

Tutkitaan kirjahankkeen aloittamista johannekselaisten saapumisesta sijoituskuntiin ja selvitetään rahoitusta hankkeelle.

Sosiaalisen median käyttöönottoa seuralle tutkitaan.

Merkittävistä tapahtumista tiedotetaan sanomalehti Karjalassa.

Muita julkaisuhankkeita toteutetaan tai niihin osallistutaan tapauskohtaisesti johtokunnan päätöksen mukaan.

Toimisto

Seuran toimisto sijaitsee Kaarinassa, Piikkiön keskustassa, osoitteessa Myllytie 1, 21500 Piikkiö.

Toimisto pidetään avoinna siten, että asiakkaiden on mahdollista hoitaa asioitaan myös henkilökohtaisesti.

Toimisto tarjoaa kokoustiloja myös erilaisten johannesryhmien käyttöön.

Toimiston aukioloajoista tiedotetaan pitäjälehti Johannekselaisessa ja seuran kotisivuilla.

Kevät- ja syyskausilla pyritään järjestämään teemalauantai –tapahtuma seuran toimistolla.

Yhteistyö

Seura toimii yhteistyössä muiden karjalaisten pitäjäseurojen ja yhteisöjen kanssa.

Seura on kuulunut Karjalaisten Pitäjäseurojen Liittoon ja Karjalan Liittoon. Jäsenyyksien jatkosta päätetään erikseen vuoden 2018 loppuun mennessä.

Seura jatkaa alueellista kuntayhteistyötä sekä yhteydenpitoa Sovetskin aluehallinnon kanssa.

Yhteydenpitoa ns. johanneskuntien (Kaarina, Lieto, Paimio) kanssa jatketaan.

Seura jatkaa yhteistyötä Venäjän ortodoksikirkon kanssa ja samalla valvotaan jäsenistön etuja, koska ortodoksikirkon rakentaminen on käynnistynyt Johanneksen kirkon muistomerkkialueelle.

Minäkö evakko?

Evakkolapset ry:n syysseminaari Muurlassa lauantaina 20.10.2018 klo 10-15

Tervetuloa pohtimaan ja keskustelemaan aiheesta, kuka on evakko?

Aiheesta alustaa Lassi Rämö.

Virolaisten kokemuksista kertoo Impi Paju.

Paikka: Muurlan Opisto (Muurlantie 365)

Hinta 35 € sisältää lounaan ja 2 kahvia.

Ilmoittautuminen 17.10. mennessä, ohjeet ja tiedot nettisivulla www.evakkolapset.fi

Kahra Rauta-ajan Väinönä.

Kahran vanhemmat olivat **Urho Kahra** ja **Hilma** o.s. **Ruotsalainen**. Urho Kahra oli ammatiltaan junailija, asemapaikka taustatiedoista päätellen Uuras. Muutto uuden rautatielinjan tehtäviin on tapahtunut 1920-luvun puolivälissä, kun ratayhteys Uuraaseen avautui.

Kalevi Kahran tie vei teatteriin – ensin 1940-luvulta alkaen maaseutu- ja maakuntateattereihin, sen jälkeen 1960-luvulla Helsingin kaupunginteatteriin, jossa työ jatkui 1990-luvulle. Monet

Syntynyt Johanneksessa – Teatteripersoona Kalevi Kahra

Teatterineuvos ja monista isoista elokuvarooleistaan tunnettu näyttelijä Kalevi Henrik Kahra syntyi Johanneksessa 4.10.1927.

muistavat Kalevi Kahran parhaiten Täällä Pohjantähden alla –elokuvan vahvasta roolista räätäli **Adolf Halmee-na**, josta hän sai parhaan miespääosan Jussi-patsaan vuonna 1968. Kymmenien elokuvien sarjaan mahtui monenlaista **Edvin Laineen** Tuntemattoman sotilaan alokkaasta (1955) vaikkapa Pohjanmaaelokuvan opettajaksi (1988) tai kalevalaistaustaisen Rauta-ajan keskeiseen **Väinön** rooliin (1982). Vääpeli Körmy –elokuvissa hänellä oli kenraalin rooli.

Kalevi Kahra toimi Suomen näyttelijäliiton hallituksen puheenjohtajana vuodesta 1975 ja hän hoiti työnsä ohella monia muita teatterialan luottamustoimia. Teatterineuvoksen arvonimen hän sai vuonna 1988 ja Pro Finlandia -mitalin 1978. Hän oli naimisissa kahdesti, puoliset **Irja Merta** ja **Eila Rinne**. Kalevi Kahra kuoli 70-vuotiaana Helsingissä 23. toukokuuta 1998.

– **Riitta Kukkonen** –

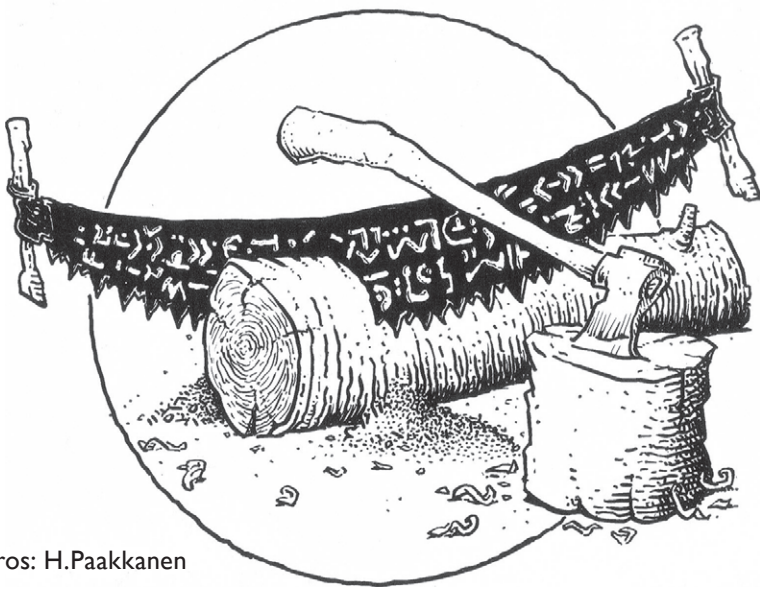
Lapsuusajan kuvassa Kalevi Kahra alle kahden vuoden ikäisenä. Kuva teoksesta Uuras muistojen saari kuvina.

❖ Metsämiehen työt vuosien varrella ❖

Metsä ja siihen liittyvät työt ovat aina olleet lähellä sydäntäni, olenpa melkein metsässä syntynytkin - synnyinkotini oli metsän keskellä. Niin on myös vanhuudenkotini. ”Metsän poika tahdon olla.. j.n.e.” Lähinaapurissa oli muutama päivä sitten töissä ”moto”, metsien monitoimikone. Kuinkas oli ennen? Muistoja tulvahti mieleeni. Muistan hyvin Lauri-setäni, henkeen ja vereen metsien miehen. Hänen työmaansa olivat Pohjois-Karjalassa, nukkui nyt Porin Kirkkopuiston sankarihaudassa.

Minun metsätyöni alkoivat palatuumme Koti-Karjalaan vuoden 1942 keväällä. Alkoi jälleenrakennus, piti saada uusi koti. Metsää kyllä oli, vaikka paikoin olivat pommin sirpaleet puunkaatajien ja sahureiden kiusana. Oli opeteltava justeerin käyttö isän kanssa, minä sahan toiseen päähän. Ei siitä kiitosta saanut, oppi tuli kuitenkin. Myöhemmin sain kaatoapulaiseksi sotavanki Vasilin, Siperian miehen. Nyt oli kiitokset vieläkin harvemmassa, opin ”joppojumaat” suomalaisine vastineineen.

Vuonna 1944 toisen kerran sotaa pakoon, nyt Tarvasjoelle. Komennus pakkohakkuiisiin Laitilan Kaivolaaan halkometsään. Siellä ei ollut ketään neuvomassa, isän ja Vasilin opit olivat nyt tarpeen, siitäkkin selvittiin. Vuonna 1946 Poriin. Ensiksi tarvittiin taas rakennuspuita, minä sirkkelisahuriksi tukin toiseen päähän. Kärsikö kuulo? Suojaimia ei ollut siihen aikaan, ei vielä moottorisahojakaan aluksi. Menin naapurikyliään tukkimetsään, kaikki puutavara kuorittiin silloin metsurien toimesta.

Piirros: H.Paakkanen

Oli toki vapaus määrätä työtahti itse kukin vointinsa mukaan.

Kirjoitan tässä 1950-luvun tapahtumia. Ei ollut vielä perhehuolia. Sain tulla illalla metsästä äidin kattamaan ruokapöytään. Pokasaha kunnostettiin illalla. Oli paikattava työrukkaset, villakintaat parsittava. Maitoliimalla paikkasin alushousut. Kyllä töitä riitti kotonakin, läävän taustapaskat pellolle, polttopuut kotiin. Naapurin miehet virnaili, ”paskaa tommoset miehet ajaaat”.

Olin hakannut pääosin halkoja. Esiemieheni keksivät kuitenkin, ”jospa tulisit avuksemme leimauksiin, mittamieheksi ja luovutusmitalle”. ”Mikäs siinä, jos vain taitoni riittävät.” Työni helpottui. En ehtinyt enää joka paikkaan. Tykkäsin kyllä osastani. Opin tuntemaan suuren joukon ympäristön

metsien miehiä ja isäntiä. Antoisaa aikaa. Aamulla käskynjako Mhy:n talolla, taas uusi kartta kouraan.

Paljon liikuin nyt yksin. Joskus oli joku Helsingin herra kulkenut jälkiäni katso-massa, haukkuja ei tullut, huomautuksia kylläkin. Teoriatunnit puuttuivat. Olin oppinut lisää vain käytäntöä. Kotityöt alkoivat painaa isää enemmän, sota oli jättänyt jälkensä häneen. Jäin enemmän kotihommiin, tulivatpa perhehuoletkin aikanaan. ”Päivääkään en kuitenkaan antaisi pois noista vuosista.” Esiemieheni, niin kuin isännätkin, olivat sodan käyneitä miehiä, eivät he niistä jutelleet, vaikka hiljaa sitä joskus toivoin.

Muistan erään aamun Ulvilan talossa. Puhelimessa oli jo illalla sovittu: aamulla metsään. Menimme aamuhämärissä taloon Huovarin kassa. Emäntä

tuli ovelle vastaan. ”En herätä Kallea (Spinkkilä), hänellä oli taas vaikea yö. Kalle pärjäsi pitkään aseineen yöllä vintin rapuissa, nyt se vasta rauhoittui, osaatte metsään ilman häntäkin.” Toinen Kalle naapurista, halusi mukaan välttämättä. Kävelimme peräsin metsään, reitti oli tuttu. ”Mää olen kattellut, kyllä tästä olisi tarvis ottaa pois lisää.” Tämä Kalle, Hakanen, oli sotasokea. Hän osasi reitin sokeanakin. Molemmat Kallet olivat sodassa Summan miehiä, tulituntemaan muitakin. Hautaankin olen ollut saattamassa.

Tapaus samoilta ajoilta. Olin vielä kotihommissa. Ohikulkija tuli juttelemaan. Oltiin lähellä puoltapäivää, äiti oli saanut leivät uunista. ”Maistuisiko kahvi?” kysyi äiti vieraalta. ”Aina”, oli vastaus. Äiti alkoi katsella kahvipullaa. ”Ei, ei” sanoi vieras, metsäteknikko Lehtojoki, ”mutta saisinko tuota vastaleivottua ruisleipää? Tuli vaan mieleen ohiajaessa.” Näin Merikarvian mies.

Työmaalle tullessa oli pyydettyä ”kottia” (förskottia), mikä lähetettiin kotiin, seuraavasta tilistä tämä maksettiin. Kuinkahan nyt selvittää, kun motoa uusitaan, talo on aina panttina, mahtaako edes riittää. Selkä on varmasti yhtä lujilla, lujemmallakin kuin ennen. Paluuta entiseen ei tietysti ole. Kaipaako edes kukaan, kaikella on kuitenkin hintansa. Metsuri ei tarvitse enää lumilapiota. Kaatomiehen ei tarvitse enää etsiä juurenniskasta tarkistusleimaa. Ei ylimittaa pinoon, ei lisäpituutta tukkiin. Oliko pino liian harvaan pinottu? Oikean metsurin töistä en tietysti tiedä mitään - olehan kuitenkin Pellonpoika. Tuskin tämän päivän metsätyö on entistä helpompaa, työsaavutukset kuitenkin

moninkertaisia. Ihminen unohtuu niin kuin ennenkin. Metsä kärsii eniten, ei muisteta, että se on elävä yhteisö. Mitä siellä tänään teemme, näkyy ruokapöydässämme huomenna. Eivät metsät lopu, kirves ei kuitenkaan enää ole metsän lääke.

Laitan tähän vielä esikuvani, Lauri-setäni muistokirjoituksen Korpiselkä-historiateoksesta:

”Lauri Mäkinen osasi suhtautua ystävällisesti jokaiseen ihmiseen ja oli käytökseltään rehti ja välitön. Hän ei kinastellut toverien kesken vaikeastikin ratkaistavista asioista. Metsä ja siellä tehtävä työ kiinnosti häntä kovasti. Kun kotiseudulla ei ollut siihen tilaisuutta, hän lähti hakemaan siihen tilaisuutta muualta. Näin hän tuli Kauro Murasen johtamille valtion metsätyömaille ja valitsi kotikyläkseen kauniin Tolvajärven. Siellä Tolvajärven Muuntaan ja Paastojärven saloilla ikihonkien huminaa kuunnellessaan rakkaus synnyinmaahan voimistui. Innostuneesti hän puhui isänmaa-aatteesta ja varmaan ilolla antoi suurimman uhrinsa.”

– **Pellonpoika** –

Kollaan risti

p.s. Kiitokset vaimolle ja lehtitoimikunnalle puhtaaksikirjoituksesta!

Karjala-matkailutapahtuma Karjalatalolla Helsingissä

Tapahtuman tarkoituksena oli tuottaa tietoa Karjalaan suuntautuvasta matkailusta. Tarkoituksena oli myös vaihtaa tietoja ja koota niitä yhteen kaikille hyödynnettäväksi. Muutama matkatoimisto oli paikalla esittelemässä matkojaan ja kohteita Karjalasta. Karjalaisia pitäjaseuroista oli toimintaansa esittelemässä Metsäpirtti, Jaakkima, Impilahti ja Kurkijoki, joista viimeisin monipuolisempaan. Tapahtuman järjestäjinä

olivat Karjalan Liitto, Karjala-lehti ja opintokeskus Sivis.

Kulttuurituottaja, tiedottaja **Mervi Piipponen** Karjalan Liitosta toivotti yleisön tervetulleeksi. Taustalla pyöri kuvaesitys Karjalan kauniista luonnosta. Esillä oli useita karttoja Karjalasta eri ajoilta. Autoiloin omatoimimatkoja tekevä **Markku Joro** kertoi, ettei mitään vaikeuksia synny, kunhan auton ja matkustajien paperit ovat kunnossa.

Majoituksen voi tilata etukäteen netistä, mutta se onnistuu ilman etukäteistilaustakin yksityismajoituksessa tai lomakylissä. **Kalevi Hyytiä** Metsäpirttiseurasta selvitti miten GPS-palvelun avulla paikannetaan kohteita. Taito on suureksi hyödyksi Karjalan matkailijalle. Toimittaja **Arvo Tuominen** oli myymässä uutta kirjaansa: Karjala, koko tarina. Kirjat menivät kuin kuumille kiville ja hitaammat joutuvat menemään kirja-kauppaan ostoksille.

Toimittaja Arvo Tuomisen esitys Karjalasta

Ei ollut epäilystäkään siitä mikä oli tapahtuman vetonaula! Toimittaja Arvo Tuomisen esitystä kuuntelemaan kerääntyi yläkerran juhlasaliin väkeä niin, että seinät pullistelivat. Yleisön joukossa oli myös Laatokan Karjalan, Hiitolan pitäjässä syntynyt kirjailija **Eeva Kilpi**. Hänen tuotannossaan on yhtenä teemana ollut evakkous. Toimittaja Tuominen on tunnettu henkilö rajan molemmin puolin. Aluksi hän kehotti heittämään nurkkaan kaikki ennakkoluulot Venäjän matkailussa. Hän nimitti matkoja lähi-

kaukomatkoiksi. Miksi mennä esim Ruotsiin tai Saksaan, jossa kaikki on samanlaista kuin meillä? Rajan takana on monta Karjalaa. Sieltä tulee vastaan erilainen kulttuuri, uskonto, rakennukset, kirkot ja erilaiset ihmiset. Majoitus, liikkuminen eri kulkuneuvoilla, hyvä ruoka, kaikki järjestyy. Venäjä panostaa nykyisin erityisesti Laatokan länsipuolen matkailun kehittämiseen. Sinne on rakennettu ja rakennetaan hotelleja ja lomakyliä. Bank Rossijan toimitusjohtaja **Juri Kovaltsuk**, **Putinin** ystävä hoitaa rahoituksen. Entiseen Rautuun (Igora) on rakennettu laskettelukeskus, mökki-

Arvo Tuominen ja Mervi Piipponen.

kylä, jää- ja uimahalli. Viimeistään ensi vuonna siellä otetaan käyttöön Formula 1-kelpoinen kilpa-autorata. Toimittaja esitti myös mielipiteensä Suomen mediasta ja totesi sen nostavan esille asioita, jotka eivät kerro koko totuutta. Hänen ihmetystään on herättänyt miksi ei Parikkalan raja-asemaa avata, vaikka venäläiset olisivat valmiita rahoittamaan toimintaa. Suomi ei halua avata raja-asemaa. Aseman avaaminen vilkastuttaisi matkailua molemmin puolin. Esitys oli monipuolinen ja kiinnostava ja päättyi keskusteluun. Tarkasti hän osasi neuvon Inon patterille pääsyn. ”Kulkekaa hallien takaa ja sitten vasemmalle, jos nahkatakkeja tulee vastaan hymyilkää kauniisti. niin pääsette varmasti perille.” Reppureissaamista hän ei suosittele, koska silloin aikaa ja vaivaa tuhrautuu turhiin asioihin. Suosikaa matkatoimistojen järjestämiä matkoja! Tuomisella on valtava määrä tietoa Karjalasta ja hänen tarkoituksenaan oli saada ihmiset kiinnostumaan matkustamisesta Karjalaan. Tässä hän onnistui täydellisesti ja sai myös ihmiset kiinnostumaan uudesta kirjastaan.

– **Liisa Katajainen** –

Siveellisyyttä ja kurikeinoja

Kakin kappelissa

– pöytäkirjat kertovat

Tutkimme sitten, mitä konsistorintarkastuksissa pidetyt pöytäkirjat tietävät kertoa siveellisistä oloista. Meille selviää, että ulkonaiselle kirkolliseen seurakuntaan kuulumiselle pantiin kovin paljon painoa, jopa siinä määrin, että se miltei vivahti katolisuuteen. Huomaamme myös, että uskonnollisessa elämässä pidettiin tärkeänä ulkonaista hurskautta, jota monella tavalla säännösteltiin. Tämä ajan henki on otettava huomioon siveellisiä oloja arvestellessamme. Ulkonainen hurskaus ei kuitenkaan tarvitse olla sama, kuin Jumalan Hengen asuminen sydämessä. Kuitenkin moni varmaan aavisti ja tiesi enemmän, tahi vähemmän uskonnon todellisesta tarkoituksesta.

Varmaankin olisi vielä paljon muutakin hyvää ja ilahduttavaa kerrottavaa seurakunnan siveellisestä tilasta, jos vain pääsisimme siihen käsiksi. Mutta ainoastaan huonot puolet ja paheet merkitään muistiin kirjoihin, on meidän käytettävä kertomuksessa epäsuoraa tapaa, kertomalla epäsideellisuudesta.

Aloitamme juoppoudesta. Viinan valmistuksen toivat pakolaiset Inkerinmaalta, Virosta ja Liivinmaalta. Sen jälkeen tuli juoppoudesta monessa ”Wanhan Suomen” seurakunnissa varsin tavallinen pahe. Kappelisammekaan ei se suinkaan ollut mikään tuntematon synty. Konsistorintarkastuksessa v. 1781 valitetaan juoppouden suuresti kohonneen. Tätä emme ihmettele, sillä tarjosivathan lastaus-savotta-ja tehdastyöt juoppoudelle hyviä edellytyksiä. Konsistori ja papisto eivät kuitenkaan ristissä käsin katsele paheen leviämistä, vaan koettavat voimainsa takaa sitä ehkäistä ja tehdä omalla tavallaan raittiustyötä.

Samassa tarkastuksessa varoitti tarkastaja mitä vakavimmin pysymään erillään tuosta ”ilkiästä synnistä, joka synnyttää lukemattoman joukon muita paheita” ja määräsi seurakunnan pastoriin sitä vastustaessaan käyttämään lain suomia edellytyksiä.

Otamme sellaisten joukosta pari esimerkkiä. Kerran syytti kirkonvartija erästä suutarin leskivaimoa Vaahtolasta siitä, että tämä oli esiintynyt juovuksissa ”Ristimäellä”. Mainittu leski vakuutti olleensa sairas ja pahoinvoipa, eikä suinkaan juovuksissa. Kirkonvartija vannoi kalliin valan todistaessaan seuraavaa: Mainittu vaimo oli voinut hyvin puhua ja seisoa, mutta kumminkin oli hänen käytöksessään ollut jotain outoa ja epäiltävää, varsin merkillistä oli ,että hän yritti sopertaa saksaa ja ruotsia, joita kielii hän ei osannut. Nainen pääsi tällä kertaa kuitenkin pelkillä varoituksilla.

Toisen kerran v. 1755 sai **Martti Repola**-niminen talonpoika jalkapuuta ja kymmenen paria raippoja siitä, kun oli ollut juovuksissa pääsiäispäivänä. Kovin viinaan meneviä olivat työmies **Sigfrid Johanson** Rokkalasta ja eräs seppä Kukkola. Oli muuten tavallista, että juoppouteen syylliset tuomittiin istumaan jalkapuussa, opettelemaan ulkoa jonkun kappaleen katekismuksesta, saamaan nuhteet seurakunnan edessä tai määrättiin heille sakkoa, jopa raippojakin. Välttääkseen seurauksia oli siis parasta karttaa juopuneena esiintymistä yleisillä paikoilla.

Tällaista oli kirkon raittiustyö entisinä aikoina Johanneksessa. Samalla, kun puheissa vakavasti varoitettiin juoppouden synnistä, rangaistiin rikkonutta tehokkaasti. Tälläisen raittiustyön vaikutus oli siksi tuntuva, ettei juoppoudesta olosuhteisiin nähden kovinkaan paljon valituksia olekaan. Erittäin hyvältä tuntuu, ettei kirkonmäellä ollut

kapakkaa. Sellaisia oli vain kaksi koko pitäjässä. Toinen niistä oli, kuten arvata sopii, Uuraan satamassa, jossa enin osa sen käyttäjiä oli vieraita merimiehiä. Toinen taas oli Rokkalassa, jossa myös poltettiin viinaakin. Olipa siellä vuoden 1797 tienoilla vakituinen viinankeittomestariakin.

Verratessamme Johannesta moneen muuhun seurakuntaan ”Wanhassa Suomessa”, olivat olot kappelissamme tässä kohden paljon paremmat, olihan esimerkiksi ainoastaan Viipurin kihlakunnassa v. 1812 kokonaista 29 veroa maksavaa kapakkaa.

Enemmän harvoin sattui ilmitapeluita. ”Kannaslainen” on rauhaa rakastava, eikä mielellään ryhdy käsikähmään, mutta ei sääntöä ilman poikkeusta. Mieshenkilöt eivät aina tyytyneetkään pelkkiin sanoihin, vaan ryhtyivät vahvistamaan puheitaan nyrkeillä, varsinkin ollessaan juovuksissa. Erään kerran tappeli Rokkalassa kaksi työmiestä kovasti kiroillen ja toisiaan tukasta repien. Riita tuli siitä, että toinen oli juovuksissa, josta toinen huomautta ”Ongo se talonpojan työ yhteisessä työssä arkiopäivänä juomaan”. Tästä asianomainen niin tulistui, että hyökkäsi päälle, sillä seurauksella, että molemmat saivat jalkapuuta. Koskijärvellä päättyi v. 1760 tappelu toisen kuolemaan.

Varsinaisesta murhasta syytetään vain yhden kerran, kun lasinpuhaltaja **Mathias Ressgaa** v. 1781 epäillään vaimonsa murhasta. Murhasta emme tiedä ketään mestatuksi.

Kaikkien aikojen tavallisimpia paheita oli varkaus. Näpistelyn harjoittamisesta puuttuu meiltä tietoja, mutta varsinaiseen varkauteen nähden pitää sielläkin paikkansa maine Suomen kansan rehellisyydestä entisinä aikoina. Olemme nimittäin tavanneet ainoastaan kolme oikeudessa käsiteltyä varkausjuttua, nimittäin vuosina 1736, 1758 ja 1780. Niissäkin tapauksissa on varas renki eikä isäntämies. Kirkkoon ei murtauduttu yhtään kertaa, kuitenkin sieltä varastettiin v. 1765 vanha alttarivaate, samanlainen alttarireunustaa päällystävä vaate, paarivaate, ja vanha virsikirja.

Vakavampaa oli laadultaan Suomenlahden saarilla harjoitettu karille joutuneiden laivojen ryöstäminen. Vuonna 1761 määräsi hallitus, että Johanneksen ja Koiviston pappien piti joka ainoa kerta saarilla käydessään muistuttaa, mitä asetuksia oli olemassa tällaisista raskaista rikoksista. Samalla saivat sielunpaimenet luonnollisesti tilaisuuden Jumalan sanallakin osoittaa tämän paheensuureksi synniksi.

Eniten ilmeni siveettömyys rikoksena kuudetta käskyä vastaan. Uskottomuutta avioliitossa ei toki tavata, mutta sitä enemmän äpärälapsia. Niitten synnyttäjiä sakotettiin vuosina 1781-1802 62 paria 50 kopeekkaa kutakin. Olipa Pullon hovin silloinen isäntäkin **Hawerman** palvelijattarensa kanssa sakotettujen joukossa. Luku on suuri, eikä ole puolustettavissa, mutta on selitettävissä siten, että kaikki tämänlaatuiset rikokset tulivat ilmi. Jalkapuurangaistus aviottoman lapsen synnyttämisestä oli poistettu ”Wanhasta Suomesta” jo v. 1764.

Ei ollut ”Wanhassa Suomessa” harvinaista, että lapsen äiti tappoi lapsensa. Tämän voi aiheuttaa ainoastaan mitä suurin epätoivo, mikä todistaa aineellistenkin olojen kurjuutta. Siitä syystä lievennettiin asetusta aviottomien lasten synnyttämisestä neljä kertaa, viimeksi v. 1791. Vuonna 1787 kehoitettiin papistoa ahkerasti teroittamaan kansalle, kuinka hengenvaarallista lapsen synnyttäminen yksinäisyydessä on. Myöskin tuli

papin koettaa poistaa sitä ennakkoluuloa, mikä kansalla oli avunhankkimista vastaan tällaisissa tapauksissa. Oli niitäkin, jotka asuivat luvattomassa yhdyselämässä. Viranomaiset kuitenkin puuttuivat asiaan, eroittaen tällaiset parit, tai vaatien heitä vihille.

Ammattihaureuskaan ei ollut aivan tuntematonta, Eräs ”**Carin**” niminen tyttö esiintyi kerran heinäniityllä alasti ”toisten suureksi kummaksi ja syyti suustaan mitä rivompia törkeyksiä. Hänet jätettiin oikeuteen tuomittavaksi.

Perhesopu oli yleensä kiitettävä, sitä osoittaa sekin että naimisissa olevat lapset mielellänsä jäivät asumaan vanhempiensa kotiin. Sempä tähden tapamme täällä lukuisia ns. suurperheitä. Mutta oli joitakuuta riitaisiakin avioliittoa. Sellaisista mainitsemme varsinkin erään sepän ja vaimonsa **Elisabethin** Kukkolasta. Kirkkoherra **Palmaeus** oli nuhdellut heitä useammankin kerran, asia oli ollut esillä konsistorin tarkastuksessa, mies oli istunut kahtena sunnuntaina peräkkäin jalkapuussa lauhtumassa, mutta mikään ei ollut auttanut. Lopuksi tuomitsi konsistori hänet vedettäväksi maalliseen oikeuteen. Syynä miehen pahankurisuuteen vaimoansa kohtaan oli hänen suuri juoppoutensa.

Toinen riitaisa pari oli **Sigrid** ja vaimonsa **Elisabeth** Rokkalasta. Siinäkin viina villitsi miehen. Riitaisista avio-pareista huolimatta ei kappelissamme kuitenkaan tapahtunut yhtään avioeroa, vaikka se ”Wanhassa Suomessakaan” ei ollut tuntematonta.

Ruma tapa oli parjaaminen. Tavallisesti se ilmenee lähimmäisen moittimista selän takana, mutta kiivastuksissa parjataan välistä vasten kasvojakin.

Ottakaamme tästäkin yhden esimerkin muutamien samankaltaisten joukosta. Vuonna 1759 riitelivät **Saara Sigfridintytär** ja läksiäin **Petter** Kaislahdesta ja solvasivat toisiaan sillä seurauksella, että lopulta kävivät toistensa tukkaan. Rikos oli sitäkin suurempi, kun se tapahtui itse pyhänä Sabbattina, ”niin että he menettelyllään rikkoivat lepopäivän ja vihoittivat Jumalan”. Molemmat saivat valita joko jalkapuuta, tai opetella osan Katekismuksesta ulkoa. Saara valitsi jälkimmäisen, mutta ”Petter istui”. Käräjillä emme tapaa ollenkaan tavallisia kunnianloukkausjuttuja, eikä taitanut olla hyvä semmoisilla kihlakunnanoikeutta vaivatakkaan. Muitaki kärjääsioita oli vain harvoja, johtuen mitä suurimmaksi niistä hankaluuksista ja vaikeuksista, joita oikeuden kävijällä tänä aikanakin oli.

Tupakanpoltto oli tuntematonta. Kuninkaallinen astus määräsi v. 1741 tupakanpoltosta sille, joka ei ollut täyttänyt 21 vuotta, jalkapuuta. Kappelissa ei tähän tarkoitukseen jalkapuuta yhtään kertaa tarvittu.

Emme saata lopuksi olla mainitsematta, että kuuluisalla tarkastuksella Porvoon piispa **M.J. Alopaeus**, jonka lausuntoihin puolueettomana ja etevänä huomioitten tekijänä on suhtauduttava erityisellä arvonnannolla, antaa Wiipurin maaseurakunnan, jonka kappeli Johannes oli, tilasta kiitettävän lausunnon, erityisesti huomauttaen, että vallitsevia paheita siellä ei ole, ainoastaan juoppoutta jonkun verran.

Koonnut – **Riitta Kukkonen** –

Lähde:

Erkki Gummerus: Piirteitä Johanneksen seurakunnan historiasta kappeliseurakuntana 1721-1812.

Jo viime kesänä löydettiin kivi. Nyt oli mukana harja ja saatiin paremmin esille. Kuppikivet/uhrikivet ovat n. 1500-1600 –luvulta. Kuppikivet sijaitsevat yleensä vanhassa maatalousmaisemassa, peltojen ja niittyjen laidoilla. Perimätiedon mukaan esim. kuppeihin kertyneellä sadevedellä on uskottu olevan parantava vaikutus. **Anja** kertoi leikkineensä lapsena Papinniemen lasten kanssa sateen jälkeen kivellä. Ehkä Anjan pitkän iän salaisuus on kuppivedessä – hän täytti syyskuussa 92 vuotta.

– **Arto Kesäläinen** –

Kesämatka 24. – 26.7.2018

Kuuma matka Huistuppulaan, Hannukkalaan ja Uuraaseen. Ensimmäisen päivän illan vietimme Viipurissa. Kävimme Espilässä virvokkeita nauttimassa. Toisena päivänä suuntasimme kotikyliin. Osa jäi Huistuppulaan, toiset jatkoivat Hannukkalaan ja Uuraaseen. Hannukkalassa oli kujaset muuttuneet ja saaneet hienon asvalttipinnan. Siellä oli ollut pienehkö metsäpalo. Tuokion odottelun jälkeen päästiin aidaan taakse Papinniemeen. **Anja** pääsi kotipihalle. **Viktor** ja **Voldja** olivat apuna. Pyöreän tornin ruokailun jälkeen lähdimme iltaretkelle Pietariin. Kolmantena päivänä suuntasimme Suomeen.

Kiitokset Teuville matkan johdattelusta ja ratin taakse **Tatulle**.

Kiitos!

– **Arto Kesäläinen** –

Luonnonoikku

Helsingin Luonnontieteellisen museon katsotuimpiin ja mieleenpainuvimpiin eläimiin lukeutuu kaksipäinen vasikka. Se on Suopellon kartanossa, Hyvinkään seudulla, 1930-luvulla syntynyt alkion jakautumisen epäonnistumisen tulos. Jatkosodan aikana Kukkolassa, **Eino** ja **Kerttu Kukkonen** lehmä teki myös kaksipäisen vasikan. Sitä oli eläinlääkäri käynyt katsomassa, mutta sellaisena aikana vasikkaa ei luonnollisestikaan ruvettu tutkimaan sen kummemmin.

– **Riitta Kukkonen** –

Kuva: **Arto Kesäläinen**

HÖRKÖN SUKUSEURA & SIMO HÖRKÖN SUKUYHDISTYS

RUOKAKURSSI 20.10.2018

Tervetuloa valmistamaan karjalaisia ruokia, mm. piirakoita. Kurssi pidetään la 20. lokakuuta 2018 klo 10 alkaen Paimion koulukeskuksen kotitalousluokassa. Materiaalimaksu 5 euroa. Ilmoittautumiset la 13. 10. mennessä pirkko.vihanto@gmail.com / 050-3077046 tai kaijasip@gmail.com /040-8466305.

LITTOISTEN KARJALAISET RY

SYYSKOKOUS sunnuntaina 21.10. klo 13.00
Ritva ja Seppo Santasella Paaskalliontie 3 a 2 Rusko.
Kokouksen jälkeen vietetään tupailtaa.
TERVETULOA!
Hallitus

Kaarina- Seura järjestää sunnuntaina 14.10.2018 klo 16.00 Timo Väntsin ohjaaman ja esittämän nukketeatteri-esityksen: KYSYMYKSIÄ KARJALASTA.

Paikka: Koriston tallilla Prännikatu 1 Kaarina
Esityksen hinta on 10€ sisältäen kahvin ja karjalanpiirakan.

Syystapaaminen / Hapanlohkojuhla

lauantaina 20.10.2018 kello 13.00 Ravintola Konstan Möljässä, Hietalahdenkatu 14, Helsinki. Tarjolla hapanlohkoa ja kahvit. Ilmoittautuminen ennakoon Sirkka Kaipaiselle puh. 040 7178 570 tai sähköposti: sirkka.kaipainen[at]elisanet.fi. Kaikki saaristolaiset tervetuloa!
- Uuras-Kilta ry -

Vahtola-Rokkala-Riionsaari SYYSTAPAAMINEN

Littoisten seurakuntatalolla, Kampakuja 1, 27.10.2018 klo 13.00 alkaen.
Tervetuloa haastelemaan ja tutustumaan uuteen puheenjohtajaamme!

Karjala-seminaari Loimaalla 10.11.2018

Maatalousmuseo Sarka on Suuren Karjala-seminaarin näyttämönä lauantaina 10. marraskuuta koko päivän.

Kaupunginjohtaja Jari Rantala avaa tilaisuuden klo 10.45. Päätoimittaja Helena Sulavuori kertoo Kurkijoesta eilen ja tänään, professori Kaisa Häkkinen Karjalan murteiden ja suomen kielen suhteista, kirjailija Anna Kortelainen esittää mietteitä sukututkimuksesta, Pertti Siilahti karjalaisesta luonnosta sekä lopuksi FT Pirkko Sallinen-Gimpl pohtii kulttuurien kohtaamista ja karjalaista identiteettiä. Tilaisuus päättyy noin klo 16.

Seminaari on Kurkijokisäätiön sekä Loimaan työväenopiston järjestämä, vetäjinä ovat Kurkijokiseuran puheenjohtaja Ahti Kurri ja rehtori Ilkka Virta. Tilaisuus on maksullinen ja ilmoittautuminen viimeistään 25.10. Lisätietoja esimerkiksi osoitteesta www.opistopalvelut.fi/loimaa.

Syksyn kirkas kipinä

YHTEISKONSERTTI

Petri Laaksonen ja
Turun Karjalakuoro

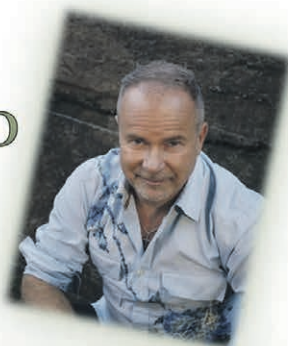
MAARIAN KIRKKO

Sunnuntai 21.10.2018
klo 16.00

Liput 20€ ovelta (käteinen)
Ennakkovaraukset puh. 040 8345 849

YHTEISTYÖSSÄ MAARIAN SEURAKUNTA

www.petrilaaksonen.fi / www.turunkarjalakuoro.fi

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA ry:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? Ota meihin yhteyttä!

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

V-S Isännöintitalo Oy

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585

Faksi (02) 243 5100

Gsm (0400) 824 767

markku.hiiri@testipiste.fi

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimena: keskiviikkoisin klo 12-17 sekä kuukauden ensimmäisenä

ja kolmantena arkilauantaina klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä

ja päätoimittaja.

Lehden toimittajat:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu,

palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2018:

Vuosikerta (9 lehteä) 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi

julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen

jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan,

muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti

ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta

sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään

ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy

— Tilaa Johannekselainen —
Omaksi tai lahjaksi – sukulaiselle tai tuttavalle.
Uusista tilauksista ei veloitusta tältä vuodelta!

Johannekselainen

JOHANNEKSELAISEN PERINTEEN VAALIJA ♦ 70. VUOSIKERTA V. 2019